

BRUNON HOŁYST
KRYMINALISTYKA

Wolters Kluwer

BRUNON HOŁYST

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

WARSZAWA 2023

Wolters Kluwer

Tłumaczenie spisu treści
Roman Wojtasz

Wydawca
Klaudia Szawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Ołówek

Opracowanie redakcyjne
Joanna Ośka

Projekt graficzny okładki
Łukasz Różyński

Jeśli nie wskazano inaczej, ilustracje pochodzą z archiwum Autora

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Brunon Hołyst, 2023

ISBN 978-83-8328-578-8
Wydanie 14.

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Kryminalistyka korzysta z osiągnięć wielu nauk. Dzięki stałemu udoskonalaniu warsztatu badawczego wywiera pozytywny wpływ na kształtowanie bezpieczeństwa w wymiarze politycznym, społecznym, ekonomicznym i indywidualnym.

Brunon Hołyst

SPIS TREŚCI

TABLE OF CONTENTS	21
-------------------------	----

Część pierwsza ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział I. POJĘCIE I ZAKRES KRYMINALISTYKI	37
Literatura uzupełniająca	52
Rozdział II. STOSUNEK KRYMINALISTYKI DO INNYCH NAUK	55
Literatura uzupełniająca	67
Rozdział III. WSPÓŁCZESNE STANDARDY KRYMINALISTYKI	69
1. Dynamika zmian	69
2. Unia Europejska o badaniach kryminalistycznych	71
3. Zalecenia Komisji Amerykańskiej	72
4. Preferencje rodzajów badań kryminalistycznych w Polsce	78
Literatura uzupełniająca	84
Rozdział IV. PODSTAWY MYŚLENIA KRYMINALISTYCZNEGO	87
1. Model myślenia kryminalistycznego	87
2. Wnioskowanie przez analogię	91
3. Metoda cybernetyczna	93
4. Ustalenie programu materialnoprawnego	94
5. Wersja kryminalistyczna	96
Literatura uzupełniająca	101
Rozdział V. PLANOWANIE PRZESTĘPSTWA	102
Literatura uzupełniająca	106
Rozdział VI. PRZYGOTOWANIE PRZESTĘPSTWA	107
Literatura uzupełniająca	113

Rozdział VII. UNIKANIE ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ	114
1. Uwagi wstępne	114
2. Czynności mające na celu zatajenie przestępstwa lub zmianę charakteru zdarzenia	114
3. Czynności zmierzające do nieujawnienia sprawcy przestępstwa	119
4. Czynności mające na celu utrudnienie postępowania sądowego	122
5. Czynności zmierzające do uniknięcia skutków kary lub zmiany rygoru wykonania kary	123
Literatura uzupełniająca	124

Część druga

KLASYCZNE METODY ŚLEDCTWA

Rozdział VIII. CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE EFEKTYWNOŚCI ŚLEDCTWA	129
Literatura uzupełniająca	142

Rozdział IX. ZAWIADOMIENIE O PRZESTĘPSTWIE	144
Literatura uzupełniająca	150

Rozdział X. POŚCIG, ZASADZKA, POSZUKIWANIE, PRZESZUKANIE	151
1. Pościg	151
2. Zasadzka	158
3. Poszukiwanie	161
4. Przeszukanie	162
Literatura uzupełniająca	171

Rozdział XI. UJĘCIE I ZATRZYMANIE OSOBY PODEJRZANEJ	172
Literatura uzupełniająca	176

Rozdział XII. OGŁĘDZINY ŚLEDCTWA	177
1. Podstawy prawne oględzin	177
2. Oględziny miejsca zdarzenia jako czynność dowodowa	182
3. Organizacja pracy grupy oględzinowej na miejscu zdarzenia	183
4. Czas i zakres dokonania oględzin miejsca zdarzenia	186
5. Ujawnianie i zabezpieczanie śladów	188
6. Oględziny zwłok	241
7. Oględziny osób żywych	269
8. Oględziny rzeczy	273
9. Badanie przyczyn pożarów	274
10. Dokumentacja oględzin miejsca zdarzenia	293
A. Podstawy prawne dokumentowania czynności oględzinowych	293
B. Protokół oględzin	294
C. Dokumentacja fotograficzna	298
D. Fotografia cyfrowa	301
E. Szkic miejsca zdarzenia	312
F. Wykorzystanie skanowania 3D w oględzinach miejsca zdarzenia	313
11. Kierunki wykorzystania treści informacyjnej zabezpieczonych śladów	315
A. Uwagi wstępne	315

B. Kierunki wykorzystania i kryminalistyczne funkcje śladów	317
C. Ogólna charakterystyka funkcji śladów	322
12. Zestawienie dowodów rzeczowych zabezpieczonych na miejscu oględzin	323
Literatura uzupełniająca	324
Rozdział XIII. OGÓLNA PROBLEMATYKA BADAŃ KRYMINALISTYCZNYCH	328
1. Uwagi wstępne	328
2. Identyfikacja kryminalistyczna	328
A. Cel identyfikacji	329
B. Typy identyfikacji	329
C. Rodzaje identyfikacji	329
D. Obiekt badań identyfikacyjnych	330
E. Cechy analizowane w trakcie badań identyfikacyjnych	331
F. Metoda badań identyfikacyjnych	331
G. Wzorce identyfikacyjne	333
H. Istota kryminalistycznej identyfikacji śladów	333
3. Ogólne techniki badań kryminalistycznych	336
4. Mikroślady	342
Literatura uzupełniająca	349
Rozdział XIV. ŚLADY LINII PAPILARNYCH	352
1. Rodzaje wzorów linii papilarnych	352
2. Ekspertyza daktyloskopijna	359
3. Wiek śladów linii papilarnych	366
Literatura uzupełniająca	383
Rozdział XV. ŚLADY STÓP	389
1. Badania ichnogramu	389
2. Sporządzanie trójwymiarowych odlewów odcisków obuwia za pomocą gipsu dentystycznego	395
3. Metody zabezpieczania śladów obuwia na powierzchniach zakurzonych	398
Literatura uzupełniająca	401
Rozdział XVI. ŚLADY RĘKAWICZEK	405
Literatura uzupełniająca	407
Rozdział XVII. BIOLOGIA KRYMINALISTYCZNA	408
1. Uwagi wstępne	408
2. Definicja śladu biologicznego	409
3. Polimorfizm DNA	414
4. Krew	431
5. Tkanka skórna	434
6. Paznokcie	435
7. Zęby	435
8. Ślady czerwieni wargowej	440
9. Ślady małżowiny usznej	443
10. Kości	447

11. Tkanki miękkie	447
12. Ciało szkliste oka	447
13. Włosy	448
14. Wydzieliny i wydaliny ciała ludzkiego	456
15. Badania osmologiczne	464
Literatura uzupełniająca	472

Rozdział XVIII. DOKUMENTY 478

1. Pojęcie dokumentu	478
2. Dokumenty zastrzeżone w świetle statystyki	482
3. Zakres i rozwój badań dokumentów	485
4. Papier	487
5. Materiały pisarskie	493
6. Pismo ręczne zwykłe	496
A. Metody klasyczne	505
B. Programy komputerowe	515
C. Możliwości odróżniania pisma ręcznego naturalnego od celowo zmienionego	517
7. Możliwości i granice kryminalistycznej ekspertyzy lingwistycznej	520
8. Metody odtwarzania zniekształconego pisma	533
9. Użycie alternatywnego źródła światła do odtworzenia pisma usuniętego przez szorowanie	535
10. Pismo ręczne kreślone na wzór druku	536
11. Pismo ręczne kreślone nie tą samą ręką, którą stale się pisze	536
12. Pismo wykonane pod wpływem alkoholu oraz innych egzogennych intoksykacji	537
13. Podpis tradycyjny	539
14. Dynamiczny charakter podpisów czytelnych zmienionych	545
15. Podpis elektroniczny	547
16. Dokumenty stwierdzające tożsamość	550
17. Dowody cyfrowe	552
18. Wydawanie opinii na podstawie dokumentów nieoryginalnych	557
19. Anonimy	559
20. Banknoty	561
21. Monety	563
22. Wiek dokumentu	563
23. Ustalanie kolejności przecinających się linii pochodzących od tonera laserowego i tuszu pieczęci	580
A. Materiały i metody	581
B. Zautomatyzowane porównania w określeniu indywidualności pisma ręcznego	584
24. Zapewnienie wysokiego poziomu ekspertyz	591
Literatura uzupełniająca	592

Rozdział XIX. BRONŃ 600

1. Pojęcie broni palnej	600
2. Rodzaje broni	601
3. Naboje	607
4. Zakres kryminalistycznych badań broni palnej	610
5. Broń obezwładniająco-paraliżująca	623

6. Rykoszety pocisków po uderzeniu w wodę	627
Literatura uzupełniająca	630
Rozdział XX. EKSPERTYZA MECHANOSKOPIJNA	636
1. Uwagi wstępne	636
2. Cechy grupowe śladów narzędzi	638
3. Cechy indywidualne śladów narzędzi	639
4. Zamki	640
5. Plomby	641
6. Ślady na podłożu drewnianym	643
7. Odłamki szkła	646
Literatura uzupełniająca	648
Rozdział XXI. BADANIA METALOZNAWCZE	650
Literatura uzupełniająca	653
Rozdział XXII. IDENTYFIKACJA POJAZDU	654
1. Numery identyfikacyjne	654
2. Sposoby wykrywania przeróbek oznaczeń identyfikacyjnych pojazdu	657
3. Magnetyczna metoda uwidoczniania usuniętych znaków	657
4. Zastosowanie prądów wirowych w badaniach oznakowań identyfikacyjnych pojazdów	662
5. Badanie pola numerowego techniką odlewów silnikowych	664
6. Badanie oznaczeń identyfikacyjnych pojazdu za pomocą metody chemicznej	664
Literatura uzupełniająca	665
Rozdział XXIII. NIEKTÓRE RODZAJE KRYMINALISTYCZNYCH BADAŃ CHEMICZNYCH I FIZYCZNYCH	666
1. Zakres i rodzaje kryminalistycznych badań chemicznych i fizycznych	666
2. Różnorodność metod badawczych	668
3. Ogólna problematyka badań materiałów wybuchowych	672
4. Tradycyjna klasyfikacja materiałów wybuchowych	673
5. Pobieranie próbek i rozdział składników mieszaniny	676
6. Mikroekstrakcja na fazie stałej (SPME)	677
7. Ekstrakcja nadkrytyczna	679
8. Ekstrakcja sorpcyjna za pomocą pręta do mieszania (SBSE)	680
9. Chromatografia gazowa (GC)	680
10. Wysokosprawna chromatografia cieczowa (HPLC)	683
11. Elektroforeza kapilarna	686
12. Desorpcja termiczna	687
13. Spektrometria ruchliwości jonów (IMS)	688
14. Technika detekcji IMS	690
15. Konwencjonalna IMS	691
16. Analiza IMS w fazie gazowej	692
17. Spektrometria jonów mobilnych przy asymetrycznym polu elektrycznym	692
18. Zastosowania IMS w analizie materiałów wybuchowych	693
19. Spektrometria mas (MS)	697

20. Wykrywanie i badanie materiałów wybuchowych	698
21. Tandemowa spektrometria mas	708
22. Spektrometria mas w środowiskowych i biologicznych badaniach materiałów wybuchowych	710
23. Metoda IMS sprzężona z MS	712
24. Uwagi końcowe	713
Literatura uzupełniająca	714
Rozdział XXIV. IDENTYFIKACJA NARKOTYKÓW	716
1. Rodzaje narkotyków	716
2. Inne środki odurzające	722
3. Nowe substancje psychoaktywne	724
4. Metody badań narkotyków	725
Literatura uzupełniająca	736
Rozdział XXV. FONOSKOPIA	738
1. Badania nad identyfikacją osoby na podstawie głosu i mowy	738
2. Identyfikacja osób	741
3. Badania mowy	745
4. Badania efektów akustycznych tła nagrania	745
5. Odtwarzanie i spisanie treści rozmowy	746
6. Identyfikacja pomieszczenia	747
Literatura uzupełniająca	748
Rozdział XXVI. TERMOSKOPIA	750
1. Przedmiot zainteresowań i badań termoskopii	750
2. Rozróżnianie obiektów na podstawie emisyjności	752
3. Rozróżnianie obiektów na podstawie różnic przewodnictwa cieplnego	753
Literatura uzupełniająca	755
Rozdział XXVII. BIOMETRIA	756
Literatura uzupełniająca	772
Rozdział XXVIII. SĄDOWO-LEKARSKA SEKCJA ZWŁOK	774
Literatura uzupełniająca	777
Rozdział XXIX. USTALENIE TOŻSAMOŚCI ZWŁOK	779
Literatura uzupełniająca	794
Rozdział XXX. ANALIZA KRYMINALISTYCZNA GLEBY	796
1. Definicja pojęcia „gleba”	796
2. Badania gleby	796
3. Warianty gleby	800
4. Zbieranie i przechowywanie dowodów z gleby	801
5. Metody badań pyłków	802
Literatura uzupełniająca	807

Rozdział XXXI. EKSPERYMENT KRYMINALISTYCZNY	809
Literatura uzupełniająca	813
Rozdział XXXII. OCENA DOWODOWA WYNIKÓW BADAŃ MATERIAŁU RZECZOWEGO	814
Literatura uzupełniająca	819
Rozdział XXXIII. UREGULOWANIA PRAWNE W WALCE Z PRZESTĘPCZOŚCIĄ ZORGANIZOWANĄ	821
1. Uwagi wstępne	821
2. Świadek incognito (anonimowy)	821
3. Porozumienia między prokuratorem i oskarżonym	823
4. Świadek koronny	826
5. Kontrola i utrwalanie rozmów	832
6. Zakup kontrolowany. Tajny agent policji i nadzorowanie tajne	834
Literatura uzupełniająca	836

Część trzecia KRYMINALISTKA CYFROWA

Rozdział XXXIV. POJĘCIE CYBERPRZESTRZENI I ZAKRES KRYMINALISTYKI CYFROWEJ	841
1. Cyberprzestrzeń	841
2. Zastosowanie kryminalistyki cyfrowej	843
Literatura uzupełniająca	847

Rozdział XXXV. CYFROWE ŹRÓDŁA INFORMACJI	848
1. Istota pojęcia informacji	848
2. Społecznościowe serwisy informatyczne	851
A. Facebook	853
B. Języki programowania Facebooka	855
C. Bezpieczeństwo informacji w Facebooku	856
D. Oszustwa wyłudzenia pieniędzy na Facebooku	857
3. Empiryczne metody uzyskiwania informacji	858
4. Metody realizacji algorytmów uczących	864
A. Generowanie reguł za pomocą drzew decyzyjnych	864
B. Pozyskiwanie wiedzy za pomocą generowania „pokryć”	865
C. Pozyskiwanie wiedzy za pomocą sieci semantycznych	866
D. Sieci neuronowe	866
5. Google	868
Literatura uzupełniająca	872

Rozdział XXXVI. SZTUCZNA INTELIGENCJA	874
1. Istota sztucznej inteligencji	874
2. Trudności w skonstruowaniu „inteligentnego” komputera	880
3. Perspektywy rozwoju maszyn przewyższających inteligencją człowieka	889
4. Sztuczna inteligencja w kryminalistyce	892

5. Rozszerzanie możliwości a granice dla funkcji celu	895
6. Polska i prace związaną ze sztuczną inteligencją	897
7. Koordynacja Polityki AI	898
Literatura uzupełniająca	898
Rozdział XXXVII. ELEKTRONICZNE METODY INWIGILACJI	900
1. Uwagi wstępne	900
2. Metody eksploracji danych sieci WEB	901
3. Eksploracja źródłowych danych internetowych dla potrzeb inwigilacji	904
A. <i>Web Semantic</i>	907
B. Architektura systemów eksploracji danych	911
4. Steganografia	916
A. Idea steganografii	916
B. Współczesne trendy rozwoju metod steganograficznych	920
C. Algorytmy steganografii wzorowane na łańcuchach molekuł DNA	921
D. Steganografia sieciowa	922
E. Steganografia w bezprzewodowych systemach mobilnych z rozproszonym widmem	923
F. Moc kryptograficzna steganogramów	925
G. Ilościowe miary oceny jakości steganogramów – entropia informatyczna	928
H. Inwigilacja przestępstw internetowych i wiarygodność dowodowa analiz steganografii	931
I. Wiarygodność dowodowa	933
5. Pegasus	935
6. Kontrola społeczeństwa, firm i organizacji w Chinach	939
Literatura uzupełniająca	941
Rozdział XXXVIII. PRZESTĘPCZOŚĆ KOMPUTEROWA	944
1. Nowe rodzaje przestępstw	944
2. Nowe kierunki badań kryminalistycznych w świetle zagrożeń cybernetycznych	971
Literatura uzupełniająca	981
Rozdział XXXIX. DOWODY CYFROWE	983
1. Pojęcie dowodu cyfrowego	983
2. Identyfikacja dowodów cyfrowych	983
3. Analiza danych elektronicznych	995
4. Filtry danych/produktów roboczych	1000
5. SWAP FILE DATA	1001
6. Pliki tymczasowe	1001
7. Dane ukryte	1002
8. SLACK SPACE	1002
9. UNALLOCATED SPACE	1004
10. Defragmentacja	1004
11. SWAP FILE/SWAP SPACE	1005
12. Usunięte pliki	1005
13. Analiza kryminalistyczna danych internetowych	1006
14. Internetowe pliki cookie	1006

15. Historia Internetu	1007
16. Podstawy prawne zajęcia i zabezpieczenia danych cyfrowych	1008
Literatura uzupełniająca	1020

Rozdział XL. SIECI BOTNET I PRZETWARZANIE W CHMURZE	1021
1. Uwagi wstępne	1021
2. Przetwarzanie w chmurze i bezpieczne wydobywanie informacji	1022
3. Sieci botnet i problem anonimowości	1024
4. Współdzielenie sekretu i kryptografia progowa	1028
5. Grupy Diffie-Hellmana z luką obliczeniowo-decyzyjną i ich zastosowanie w podpisie grupowym	1032
6. Kanały podprogowe w nowym świetle	1033
7. Kryptosystemy bazujące na tożsamości, relacje jednokierunkowe i kodowanie programów satelitarnych	1034
A. Kryptosystem bazujący na tożsamości	1035
B. Redukcja bezpieczeństwa systemu bazującego na tożsamości i relacje jednokierunkowe	1036
C. Trudne problemy obliczeniowe typu i szyfrowanie kluczem publicznym grupy	1038
D. Ogólne struktury dostępu i struktury hierarchiczne	1039
E. Współdzielenie sekretu	1041
F. Struktury hierarchiczne	1041
8. Nowe wyzwania dla PKI	1046
A. Wprowadzenie	1046
B. Klucz wymiany DH w strukturze dwuliniowej	1048
9. Polityka uprawnień i informacja klasyfikowana	1048
A. Wprowadzenie	1048
B. System poświadczeń cyfrowych	1049
Literatura uzupełniająca	1051

Rozdział XLI. INTERNET JAKO MIEJSCE ZDARZENIA	1053
1. Rozwój Internetu	1053
2. Przewidywane wykorzystanie sieci internetowych	1054
Literatura uzupełniająca	1059

Rozdział XLII. PRZESZUKANIE ON-LINE	1061
1. Uwagi wstępne	1061
2. Istota przeszukania <i>on-line</i>	1062
3. Techniczna realizacja przeszukania <i>on-line</i>	1062
Literatura uzupełniająca	1066

Część IV INFORMATYKA POLICYJNA

Rozdział XLIII. KRAJOWY SYSTEM INFORMACYJNY POLICJI	1069
1. Uwagi wstępne	1069
2. Charakterystyka KSIP	1073
3. Moduły KSIP – nowe możliwości dla Policji	1077

A. Podsystem POSIGRAF	1077
B. Aplikacja BRONŃ I LICENCJE	1078
C. Aplikacja OPIS	1079
D. Aplikacja do wprowadzania i uzupełniania danych w zakresie obszaru informacyjnego RZECZ	1080
E. Aplikacja do wykonywania statystyk i typowań	1082
F. Aplikacja sprawdzenia w trybie PKR-1	1083
G. Moduł wspierający pracę dyżurnego	1084
H. AFIS	1084
I. GENOM	1085
J. BIULETYN	1085
K. Współpraca KSIP z Systemem Meldunku Informacyjnego	1085
L. Interfejsy z innymi systemami	1086
Literatura uzupełniająca	1087
Rozdział XLIV. SYSTEM INFORMACYJNY SCHENGEN	1088
1. Istota SIS	1088
2. Organy współpracujące z SIS	1091
3. Zakres czasowy	1092
4. Zabezpieczenia	1093
5. SIS II	1094
6. Krajowy System Informatyczny	1094
7. Biuro Międzynarodowej Współpracy Policji KGP (dawniej Biuro SIRENE)	1100
Literatura uzupełniająca	1110
Rozdział XLV. MIĘDZYNARODOWA WSPÓŁPRACA POLICJI	1112
1. Współpraca policji w przeszłości	1112
2. Cele, zadania i struktura organizacyjna Interpolu	1116
3. System Interpolu do wykrywania broni i materiałów wybuchowych	1132
4. Współpraca międzynarodowa w ramach Interpolu	1134
5. Europejska współpraca policji	1143
Literatura uzupełniająca	1147
Rozdział XLVI. KRAJOWE CENTRUM INFORMACJI KRYMINALNYCH	1150
1. Podstawy prawne	1150
2. Zadania KCIK	1152
3. Funkcje KCIK	1152
4. Opis systemu	1153
5. System bezpieczeństwa KCIK	1158
Literatura uzupełniająca	1159
Rozdział XLVII. INNE SYSTEMY INFORMATYKI POLICYJNEJ	1160
1. System Informacji Operacyjnych	1160
2. Elektroniczny Rejestr Czynności Dochodzeniowo-Śledczych	1162
3. System Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji	1163
Literatura uzupełniająca	1165

Część V
Z PROBLEMATYKI PSYCHOLOGII KRYMINALISTYCZNEJ

Rozdział XLVIII. WYBRANE ZAGADNIENIA PROBLEMATYKI ZEZNAŃ	
I WYJAŚNIENI	1169
1. Specyfika zagadnień psychologii zeznań w postępowaniu karnym	1169
2. Ogólna psychopatologia zeznań	1179
3. Taktyka przesłuchania	1183
A. Przesłuchanie świadka	1183
B. Przesłuchanie świadka-dziecka	1188
C. Przesłuchanie podejrzanego	1194
4. Przesłuchanie w warunkach konfrontacji	1196
5. Okazanie osób i rzeczy	1200
6. Utrwalenie zeznań i wyjaśnień	1203
7. Metody oceny zeznań i wyjaśnień	1205
Literatura uzupełniająca	1220
Rozdział XLIX. EKSPERTYZA PSYCHOLOGICZNA	1224
1. Metody badań psychologicznych	1224
2. Kryteria oceny opinii psychologicznej	1228
3. Przedmiot i zakres ekspertyzy psychologicznej	1234
4. Ekspertyza psychologiczna co do celowości stosowania środków lecniczo-zabezpieczających	1236
5. Orzecznictwo psychologiczne wobec nieletnich	1237
6. Biegły psycholog w sprawach cywilnych	1238
7. Ekspertyza psychologiczna w sprawach nieletnich	1240
8. Konstrukcja ekspertyzy psychologicznej	1242
Literatura uzupełniająca	1243
Rozdział L. EKSPERTYZA PSYCHIATRYCZNA	1245
1. Podstawy prawne powoływania biegłych psychiatrów	1245
2. Badania pomocnicze	1247
3. Badanie stanu psychicznego oskarżonych	1250
4. Interpretacja prawna afektu	1257
5. Uzasadnienie stopnia prawdopodobieństwa opinii	1261
6. Konstrukcja opinii sądowo-psychiatrycznych	1262
7. Ekspertyzy psychiatryczne w sprawach cywilnych	1266
Literatura uzupełniająca	1269
Rozdział LI. TYPOWANIE SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW	1270
1. Uwagi wstępne	1270
2. Empiryczny profil sprawcy	1273
3. Perspektywy rozwoju metod profilowania	1275
Literatura uzupełniająca	1280

Część VI
METODY PROFILAKTYCZNE

Rozdział XLII. POJĘCIE I ZAKRES PROFILAKTYKI KRYMINALISTYCZNEJ	1285
1. Rodzaje działalności profilaktycznej	1285
2. Psychologiczne podstawy zapobiegania przestępczości i innym rodzajom patologii	1289
3. Profilaktyczne funkcje badań kryminalistycznych	1300
4. Inne środki zapobiegania przestępczości	1302
A. Wykorzystanie środków masowego przekazu	1302
B. System samoobrony	1303
Literatura uzupełniająca	1307
Rozdział LIII. PROFILAKTYCZNE FUNKCJE ORGANÓW POLICJI	1310
1. Zakres funkcji profilaktycznych Policji	1310
2. Współdziałanie policji ze społeczeństwem	1320
3. Media społeczne w pracy policji	1330
Literatura uzupełniająca	1333
Rozdział LIV. OCHRONA INFORMACJI	1336
1. System zarządzania bezpieczeństwem informacji	1336
2. Zapewnienie bezpieczeństwa informacji	1340
A. Systemy uwierzytelniania z użyciem karty mikroprocesorowej	1340
B. Rozszerzony model bezpieczeństwa	1343
C. Tajność i weryfikowalność informacji	1345
D. Bezpieczeństwo informacji klasyfikowanej	1345
E. Prawa autorskie a walka z piractwem komputerowym	1346
F. Silna identyfikacja w transakcjach elektronicznych	1346
G. Podpisy grupowe a problem anonimowości	1348
H. Podpis cyfrowy unieważnialny jako protokół kryptograficzny	1349
3. Przestępstwa przeciwko ochronie informacji	1350
4. Pozakodeksowa odpowiedzialność karna w zakresie ochrony informacji	1350
A. Tajemnica przedsiębiorstwa	1351
B. Tajemnica statystyczna	1351
C. Tajemnica bankowa	1351
D. Tajemnica skarbowa	1352
E. Tajemnica funduszy inwestycyjnych i emerytalnych oraz papierów wartościowych	1352
F. Tajemnica podpisu elektronicznego	1353
G. Tajemnica telekomunikacyjna	1353
H. Tajemnica ubezpieczeniowa	1353
I. Tajemnica wyalazcza	1353
J. Tajemnica giełdy towarowej	1354
K. Tajemnica dziennikarska	1354
L. Ochrona danych osobowych	1355
Ł. Ochrona dostępu do informacji publicznej	1355
M. Tajemnica lekarska	1355
Literatura uzupełniająca	1356

Rozdział LV. BEZPIECZEŃSTWO W CYBERPRZESTRZENI	1360
1. Doniosłość problemu	1360
2. Stanowisko Unii Europejskiej	1362
3. Krajowy system cyberbezpieczeństwa	1367
4. Program Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2019–2024	1369
Dokumenty Unii Europejskiej	1371
Literatura uzupełniająca	1372
Rozdział LVI. WIZYJNE SYSTEMY BEZPIECZEŃSTWA	1374
1. Uwagi wstępne	1374
2. Monitoring wizyjny	1376
A. Wprowadzenie	1376
B. Podstawowe informacje o systemach monitoringu wizyjnego	1378
C. Zasady konfiguracji systemów monitoringu wizyjnego	1379
D. Systemy monitoringu wizyjnego CCTV IP	1385
E. Aspekty projektowania i eksploatacji systemów monitoringu wizyjnego	1396
Literatura uzupełniająca	1397
Rozdział LVII. ZAPOBIEGANIE NIEKTÓRYM RODZAJOM PRZESTĘPSTW	1398
1. Uwagi wstępne	1398
2. Zapobieganie terroryzmowi	1398
A. Zapobieganie terroryzmowi w makroskali	1398
B. Zapobieganie terroryzmowi w mikroskali	1410
C. Stereotypy	1422
D. Zapobieganie porwaniam samolotów	1426
E. Rola profilaktyczna przepisów prawa	1428
3. Zapobieganie zabójstwom	1430
4. Zapobieganie przestępstwom umyślnego uszkodzenia ciała	1432
5. Zapobieganie przemocy domowej	1434
6. Zwalczanie przestępczości seksualnej	1436
7. Zapobieganie rozbojom	1437
8. Zapobieganie korupcji	1444
9. Zabezpieczanie dokumentów	1451
10. Systemy znakowania farbami banknotów	1462
11. Zabezpieczanie przed fałszerstwami pieniędzy i czeków podróжных	1467
A. Wprowadzenie	1467
B. Zabezpieczenia narzędziowe	1485
C. Zabezpieczenia UV	1489
D. Zabezpieczenia w podczerwieni	1489
12. Rynek finansowy	1492
13. Zapobieganie kradzieżom i włamaniom do mieszkań	1496
14. Zapobieganie przestępstwom oraz wykroczeniom drogowym	1500
15. Zwalczanie kradzieży samochodów	1511
16. Zapobieganie kradzieżom w sklepach	1518
17. Ochrona prawa własności intelektualnej	1525
18. Zapobieganie kradzieżom dzieł sztuki	1528
19. Zapobieganie pożarom	1529

20. Zapobieganie przestępstwom teleinformatycznym	1531
21. Ograniczanie piractwa w dziedzinie kultury	1535
Literatura uzupełniająca	1536

WYKAZ OKIENEK PROBLEMOWYCH

Obserwacja	131
Dochodzenia „wiktymologiczne”	139
Zestawienie dowodów rzeczowych zabezpieczonych na miejscu oględzin	240
Badania zwęglonych włók za pomocą wielowarstwowej tomografii komputerowej i rezonansu magnetycznego	245
Rekonstrukcja miękkich części twarzy w identyfikacji nieznanymi włók	253
Okrzemki	265
Ślad krwi	270
Możliwości wykrywania sprawców poprzez komputerowe porównanie obrazów chodu ...	391
O.J. Simpson – zespół dowodów	410
Błędy w ocenie DNA	417
Dowody zbrodni we włosach	450
Jeden włos	451
Badanie dokumentów i odcisków stempli	508
Biometria i zamach bombowy w maratonie bostońskim	764
Ofiary skimmingu i phishingu	959
Zasada wymiany Locarda	987
Międzynarodowa wymiana danych daktyloskopijnych (PRŮM)	1106
Hipnoza jako metoda wspierająca pamięć w zeznaniach świadków	1206
Śmierć w wyniku zatrucia promieniowaniem	1400
Pistorius: walentynkowe morderstwo	1430
Systemy rozpoznania fałszerstw pieniędzy	1470

POJĘCIE I ZAKRES KRYMINALISTYKI

Współczesne warunki walki z przestępczością wymagają stałego poszerzania znajomości metod działania sprawców, doskonalenia metod ścigania karnego oraz wyprzedzania akcji przestępnej przez bezpośrednie zapobieganie czynom naruszającym porządek prawny. Łącznie więc **metody przestępne, śledcze i profilaktyczne** tworzą zamknięty system kryminalistyki. To uszeregowanie nie wydaje się przypadkowe. Dopiero bowiem znajomość metod przestępnych, która jest m.in. nieodzownym czynnikiem efektywności ścigania karnego, pozwala na rozwinięcie racjonalnego programu profilaktyki.

Niewątpliwie osiągnięcia wielu nauk znajdują zastosowanie w walce z przestępczością, ale kryminalistyka jest właśnie tą dziedziną wiedzy, która nie recypuje w sposób mechaniczny metod badawczych wypracowanych przez inne nauki, lecz twórczo adaptuje je do swoich celów. Dla przykładu można wymienić badania niewidocznych śladów w promieniach ultrafioletu lub podczerwieni, spektrografię czy rentgenografię. Ponadto kryminalistyka opracowuje własne metody (np. daktyloskopię, psychologiczne zasady zbierania i oceny osobowego materiału dowodowego) lub inicjuje podjęcie badań, których celem jest wykorzystanie wyników różnych nauk do zwiększenia efektywności ścigania karnego¹.

Niesłuszna jest zatem, obliczona chyba na tani efekt publicystyczny, uwaga Ch.E. O'Hara i J.W. Osterburga, że: „kryminalistyka jest pasożytniczą dziedziną wiedzy” (*parasitical branch of knowledge*)².

Warto poświęcić nieco uwagi tym autorom, którzy sprowadzają zakres kryminalistyki do zastosowania nauk fizycznych i chemicznych w dziedzinie walki z przestępczością (np. J. Grant, P.L. Kirk, R.T. Turner). Autorzy anglojęzyczni wyrażają również pogląd, że termin „kryminalistyka” obejmuje badanie śladów przestępstw w laboratorium. Podobne podejście reprezentuje R. Saferstein³. W takim sformułowaniu – choć w moim przekonaniu błędnym – tkwi swoiste uznanie samodzielności tej nauki, ponieważ nawet same

¹ Ważnym źródłem informacji jest Polska Bibliografia Kryminalistyczna. Wydawcą Bibliografii i jest Polskie Towarzystwo Kryminalistyczne.

² Ch.E. O'Hara, J.W. Osterburg, *An Introduction to Criminalistics. The Application of the Physical Sciences to the Detection of Crime*, New York 1972, s. XI; por. także: M.M. Houck, J.A. Siegel, *Fundamentals of Forensic Science*, Burlington, MA, 2015; A.W. Dutelle, R. Becker, *Criminal Investigation*, Burlington, MA, 2019.

³ R. Saferstein, *Criminalistics. An Introduction to Forensic Science*, Boston i in. 2015, s. 23, w 2021 r. ukazało się nowe wydanie.

procesy „zastosowania” zakładają specyfikę przedmiotu, jego znajomość oraz wybór metod badawczych. Można przypuszczać, że o pominięciu całej bogatej problematyki przedmiotu kryminalistyki, a w szczególności dominujących w niej zagadnień taktyki, zadecydował rodzaj specjalizacji naukowej tych autorów.

Każda nauka rozumiana jako suma sprawdzonych eksperymentalnie informacji, które pozwalają na sformułowanie przedmiotu badań i wykrycie praw rządzących zjawiskami, bierze swój początek w indukcji, lecz na niej nie może się kończyć. Bezprzedmiotowe bowiem byłoby tworzenie praw, z których nie płynęłyby dedukcyjne wnioski dla ogółu zjawisk lub pewnej ich grupy.

Nie ulega wątpliwości, że zakres kryminalistyki sprowadza się do zagadnień związanych ze ściganiem karnym i zapobieganiem przestępstwu. W związku z tymi zadaniami kryminalistyka stosuje – podobnie jak inne nauki – metody zarówno indukcji, jak i dedukcji. Poznanie na przykład metod działania przestępczego następuje w drodze badań empirycznych, natomiast wiele założeń taktyki śledczej jest już wynikiem stwierdzonych prawidłowości, a więc procesu rozumowania dedukcyjnego.

Kryminalistyka korzysta pomocniczo z osiągnięć innych nauk, co obserwuje się w różnych dziedzinach. Metody statystyczne np. znajdują zastosowanie w ekonomii, socjologii, psychologii, a nawet medycynie. Ten fakt jednak bynajmniej nie osłabia samodzielności wymienionych nauk.

Ogólny postęp w dziedzinie nauk technicznych i przyrodniczych wywiera duży wpływ na kształtowanie się nowych możliwości badawczych w zakresie kryminalistyki. Elektroniczne maszyny cyfrowe otwierają szerokie perspektywy dla efektywniejszego działania służby informacyjno-rozpoznawczej. Maszyna cyfrowa jest dziełem elektronika, ale zastosowanie jej do celów służby śledczej wymaga zaprogramowania odpowiednich informacji przez kryminalistów.

Kryminalistyka jako nauka jest stosunkowo młoda (powstała w XIX w.), ale dlatego może i powinna recypować najnowocześniejsze metody nauk technicznych i przyrodniczych. Z tego też względu na kryminalistykach ciąży obowiązek szybkiej adaptacji osiągnięć tych nauk dla celów rozwoju reprezentowanej przez nich dyscypliny.

W literaturze fachowej często wymienia się jako równorzędne określenia „taktyka” i „technika” z przymiotnikami „śledcza” oraz „przestępna”. Wymaga zatem na wstępie podkreślenia, iż taktyka – chociaż w poważnym stopniu uwarunkowana jest możliwościami technicznymi – spełnia rolę nadrzędną w stosunku do nauki. Właśnie **taktyka** – wbrew mylącej terminologii – rozumiana jako ogólny plan i raczej strategia działania decyduje o wyborze konkretnych środków technicznych, które mają się przyczynić do realizacji założonego celu finalnego. Ostatecznym celem taktyki śledczej jest wykrycie sprawcy, m.in. dzięki zastosowaniu odpowiednich metod technicznych, i przedstawienie sądowi ujawnionych i zabezpieczonych środków dowodowych. Taktyka opracowuje podstawowe założenia i zasady kryminalistyki, które są realizowane m.in. dzięki odpowiednim środkom technicznym.

W świetle powyższego wywodu zrozumiałą jest fakt nadrzędnego usytuowania taktyki śledczej wobec techniki śledczej, chociaż nadrzędności tej nie należy rozumieć jako bezwyjątkowej. W niektórych przypadkach właśnie technika śledcza – z wszelkimi możliwościami oraz ograniczeniami – może determinować do pewnego stopnia wybór określonej taktyki. Mówiąc zatem o bezsprzecznie nadrzędnej funkcji taktyki śledczej wobec techniki, należałoby jednocześnie podkreślać interakcyjny dwukierunkowy charakter powiązań istniejący między obydwoma obszarami problemowymi.

Odrębną kwestię, dość szeroko poruszaną w literaturze przedmiotu, stanowi zagadnienie **wyboru** taktyki śledztwa. O ile można przyjąć, iż wybór odpowiedniej techniki śledczej uwarunkowany jest w dużym stopniu zdecydowaniem się na określoną taktykę, o tyle kryteria doboru samej taktyki śledczej nie są wystarczająco jasno sprecyzowane. To bardzo istotne zagadnienie – zarówno z punktu widzenia teorii, jak i praktyki kryminalistycznej – jest niewątpliwie problemem o charakterze metodologicznym i na tej właśnie płaszczyźnie powinno być rozpatrywane.

Wydaje się, że istnieją dwa możliwe sposoby podejścia do kwestii wyjaśnienia kryteriów wyboru określonej taktyki śledczej. Po pierwsze, można przyjąć, iż reguły dotyczące wyboru czy też selekcji optymalnej taktyki śledczej zawierają się w obrębie wiedzy o samej taktyce śledczej. W takim przypadku wiedza o regułach wyboru stanowiłaby swego rodzaju „metanaukę” o taktyce śledczej, obejmującą wiedzę o prawidłowościach, zasadach i metodach doboru właściwej taktyki przy uwzględnieniu wszystkich dostępnych cech sytuacyjnych analizowanego – w toku postępowania dowodowego – zdarzenia.

Drugim możliwym wyjściem jest usytuowanie wiedzy dotyczącej zjawisk związanych z wyborem określonej taktyki śledczej poza wiedzą o samych taktykach. W takiej sytuacji mielibyśmy do czynienia z powstaniem odrębnego działu problemowego w obrębie kwestii procedury śledczej, który można by określić mianem **metodyki śledztwa**⁴. Zajmowałby on w stosunku do taktyki śledztwa pozycję nadrzędną w tym sensie, iż wiedza w nim zawarta decydowałaby o wyborze konkretnej taktyki śledztwa i o wszelkich konsekwencjach związanych z takim wyborem.

Metodyka śledztwa obejmowałaby zatem bardzo szeroki zakres wiedzy ogólnej oraz system uniwersalnych reguł i operacji myślowych odnoszących się do czynności podejmowania decyzji. Takie ujęcie obszaru problemowego metodyki śledztwa jest bliskie współczesnym poglądom na przedmiot i zadania kryminalistyki. Przedmiotem badania kryminalistyki są natomiast wzajemne związki i oddziaływania obiektów materialnych oraz wzajemne oddziaływania i stosunki ludzi.

W literaturze amerykańskiej uważa się, że kryminalistyka to zastosowanie wielu dyscyplin naukowych w jednym – wspólnie zorganizowanym, podporządkowanym regułom dowodzenia – ciągu czynności, ukierunkowanym na ustalenie niewinności lub winy oskarżonego⁵.

Metodyka śledztwa obejmowałaby więc ogólną i specjalistyczną wiedzę, na podstawie której byłyby podejmowane odpowiednie decyzje polegające na wyborze optymalnej taktyki śledczej. Wybór ten dotyczyłby różnych rodzajów taktyk oraz czynności składowych, a mianowicie:

- 1) taktyki rozpoznawczej:
 - a) form rozpoznawania,
 - b) metod rozpoznawczych,
 - c) taktycznych schematów działań rozpoznawczych;
- 2) taktyki wykrywania:
 - a) modelu działań,
 - b) formy działań,
 - c) metod działań,
 - d) wersji śledczej i operacyjnej,

⁴ T. Hanausek, *Kryminalistyka. Zarys wykładu*, Kraków 1997, s. 14, 15.

⁵ K.P. O'Brien, R.C. Sullivan, *Criminalistics. Theory and Practice*, Boston 1976.

- e) zasad typowania sprawców na podstawie wersji,
 - f) schematów taktycznych wykrywania;
- 3) taktyki udowadniania:
- a) metodyki wykorzystania osobowych źródeł dowodowych,
 - b) metodyki wykorzystania rzeczowych źródeł dowodowych,
 - c) metodyki wykorzystania źródeł informacyjnych w procesie dowodzenia,
 - d) schematów taktycznych czynności dowodowych⁶.

Wiedza niezbędna do dokonania odpowiednich wyborów powinna obejmować szeroki zakres informacji z dziedziny kryminalistyki i kryminologii. Bardzo ważne w tym kontekście są dane z zakresu wiktymologii, symptomatologii i etiologii przestępstw. Wyniki badań wiktymologicznych przydają się w wielu przypadkach bezpośrednio. Były one najwcześniej stosowane jako wiedza o osobie poszkodowanego, która jest częstokroć punktem wyjścia w procesie wykrywania przestępcy.

Szczególnie istotną rolę w obrębie metodyki śledztwa odgrywa zagadnienie podejmowania decyzji przejawiające się w praktyce w dokonywaniu wyborów optymalnych taktyk śledczych.

Podejmowanie decyzji jest czynnością polegającą na wyborze określonego rodzaju działania ze zbioru działań możliwych⁷. Jest ono ściśle związane z poznawaniem i motywacją, ponieważ w skład czynności decyzyjnych wchodzi zarówno procesy poznawcze, takie jak formułowanie możliwych wariantów działania czy przewidywanie konsekwencji decyzji, jak i procesy motywacyjne, takie jak ocena wartości skutków działania, która jest uwarunkowana dominującymi motywami. Mimo jednak związków między podejmowaniem decyzji a poznaniem i motywacją czynność dokonywania wyborów ma wiele cech jej tylko właściwych.

Szczególnie ważne, z uwagi na interesujące nas zagadnienie metodyki śledczej, jest rozpatrywanie czynności podejmowania decyzji ryzykownej, czyli takiej, w której brak jest pewności co do osiągnięcia pożądanego wyniku. We współczesnej psychologii twierdzi się, iż decyzje podejmowane w warunkach ryzyka są zdeterminowane przez dwa czynniki:

- 1) użyteczność wyników,
- 2) subiektywne prawdopodobieństwo otrzymania pożądanego wyniku.

Użyteczność to subiektywna wartość wyniku, subiektywne prawdopodobieństwo zaś to stopień pewności, czyli przekonania podmiotu, że zaistnieje określony stan rzeczy i że w związku z tym uzyska się określony wynik działania. Dopiero po ustaleniu tych dwóch zmiennych może zostać podjęta decyzja w sytuacji ryzykownej.

W sytuacji ryzyka istnieje możliwość wyboru dwu lub więcej działań ryzykownych. Każde z nich prowadzi do kilku wyników, których użyteczność i subiektywne prawdopodobieństwo są dokładnie określone. Działania dostępne w danej sytuacji różnią się poziomem ryzyka, przy czym w psychologii brak jest obecnie powszechnie przyjętej metody pomiaru wielkości ryzyka. Najczęściej ryzykowność działania ocenia się za pomocą czterech następujących kryteriów:

- 1) straty: ryzyko jest tym większe, im większe straty można ponieść w przypadku zdecydowania się na określone działania; w tym przypadku bierze się pod uwagę najgorszy wynik działania;

⁶ T. Hanausek, *O przedmiocie kryminalistyki*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo”, t. CXXV, Wrocław 1985, s. 67 i n.; T. Hanausek, *Zarys taktyki kryminalistycznej*, Warszawa 1994, s. 16.

⁷ J. Koziński, *Czynność podejmowania decyzji [w:] Psychologia*, red. T. Tomaszewski, Warszawa 1978.

- 2) oczekiwane straty: ryzyko jest tym większe, im większe są oczekiwane straty, które oblicza się, mnożąc użyteczność wyniku najgorszego przez prawdopodobieństwo otrzymania tego wyniku;
- 3) rozpiętość wyników: ryzyko jest tym większe, im większa jest rozpiętość między najlepszym i najgorszym rezultatem działania;
- 4) wariantowość wyników: ryzyko jest tym większe, im większa jest wariantowość wyników.

W konkretnej sytuacji wybór któregośkolwiek z czterech zaprezentowanych kryteriów zależy na ogół od zaistniałej sytuacji decyzyjnej oraz różnic indywidualnych występujących między ludźmi.

Mając na uwadze interesujące nas zagadnienie metodyki śledczej, należy rozpatrzyć czynność podejmowania decyzji w aspekcie wchodzących w jej skład procesów.

Można stwierdzić, iż składa się ona z trzech głównych procesów decyzyjnych:

- 1) procesu wartościowania wyników;
- 2) procesu określania ich prawdopodobieństwa subiektywnego;
- 3) procesu wyboru działania.

Jedynie trzeci spośród wymienionych procesów jest procesem *stricte* decyzyjnym; dwa pierwsze należy zaliczyć do procesów przeddecyzyjnych.

Proces wartościowania rezultatów polega na ocenie ich użyteczności, przy czym, jak już stwierdzono, użyteczność jest subiektywną wartością różnorodnych konsekwencji czynności. Według teorii T. Tomaszewskiego nie tylko wyniki, lecz również same czynności mają określoną użyteczność⁸.

W trakcie podejmowania decyzji ludzie biorą pod uwagę zarówno użyteczność czynności, jak i użyteczność jej wyniku.

Poziom użyteczności czynności i jej rezultatów może ulec modyfikacji wraz ze zmianą stanu motywacyjnego podmiotu. Ten sam obiekt może mieć zatem różną użyteczność dla tego samego człowieka.

Prawdopodobieństwo subiektywne jest oceniane nie tylko w sytuacjach decyzyjnych, lecz również w trakcie przebiegu czynności poznawczych, takich jak spostrzeganie czy myślenie. Można je zdefiniować jako stopień przekonania jednostki, iż zajdzie określone zdarzenie. Ten rodzaj prawdopodobieństwa należy odróżnić od prawdopodobieństwa obiektywnego, które można określić jako względną częstość zdarzeń.

Wybór działania jest procesem, w ścisłym tego słowa znaczeniu, decyzyjnym, w którym człowiek ocenia atrakcyjność poszczególnych działań i akceptuje najbardziej korzystne spośród nich. W procesie tym stosowane są pewne strategie kombinacji użyteczności i prawdopodobieństwa subiektywnego, które pozwalają wybrać optymalne działanie.

W literaturze wyróżnia się cztery strategie postępowania⁹:

- 1) strategię maksymalizacji prawdopodobieństwa zysku, przy której stosowaniu bada się przede wszystkim prawdopodobieństwo otrzymania wyniku korzystnego, a następnie wybiera działanie, dla którego prawdopodobieństwo to jest najwyższe;
- 2) strategię maksymalizacji wielkości zysku; posługując się nią, analizuje się wyniki korzystne i akceptuje to działanie, które przynosi największy zysk;

⁸ T. Tomaszewski, *Struktura i mechanizmy regulacyjne czynności człowieka* [w:] *Psychologia*, red. T. Tomaszewski, Warszawa 1978.

⁹ J. Koziński, *Czynność...*

- 3) strategię minimalizacji prawdopodobieństwa straty; w tej sytuacji podmiot zwraca uwagę na szansę otrzymania wyniku niekorzystnego i wybiera takie działanie, dla którego szansa taka jest mniejsza;
- 4) strategię minimalizacji wielkości straty; w przypadku jej stosowania analizowane są przede wszystkim wyniki niekorzystne, czyli możliwe straty, a następnie akceptowane są takie działania, które zapewniają najmniejsze z możliwych strat.

Czynności decyzyjne, z którymi mamy do czynienia w sytuacji śledczej, zaliczyć należy w znacznej części do czynności związanych z decyzyjnymi sytuacjami otwartymi. W odróżnieniu od sytuacji otwartych nie są w nich bowiem dane z góry zbiory wszelkich możliwych działań ani też wszystkich możliwych ich konsekwencji. Konstruowanie możliwych wariantów działań oraz przewidywanie ich konsekwencji musi być zatem opracowane przez prowadzącego śledztwo i może stanowić zadanie bardziej skomplikowane i czasochłonne niż sam wybór określonego wariantu postępowania.

W wielu krajach nadaje się pojęciu kryminalistyki odmienną treść, a nawet używa się innych określeń w miejsce tego terminu.

W Niemczech zaznaczył się prawie historyczny już podział kryminalistyki na technikę i taktykę; niekiedy wymienia się również trzeci element – służbę kryminalną. Obecnie wprowadza się tam nowe określenia, np. „diagnostyka kryminalna” lub „diagnostyka czynu”.

Pośród trzech głównych filarów kryminalistyki: taktyki, techniki i strategii kryminalistycznej w literaturze niemieckiej wiele uwagi poświęcono tej ostatniej. Przez pojęcie strategii kryminalistycznej rozumie się racjonalne współdziałanie sił policyjnych w realizacji celów polityki kryminalnej. Treść strategii kryminalistycznej – jako planowania i przeprowadzania całości działań w zakresie kontroli przestępczości z uwzględnieniem poczucia bezpieczeństwa ludności i wykorzystania materialnych i osobowych środków w celu redukcji przestępczości – stanowi rozszerzenie tego pojęcia¹⁰. Ważny wkład w zwiększenie praktycznej zdolności (przydatności) strategii kryminalistycznej wnieśli Ziercke, Jansen i Finkel¹¹, Ackermann zaś stwierdził, że: „związków między polityką kryminalną, strategią i kryminalistyką nie można rozdzielić”¹². Strategia kryminalistyczna przeważnie – jeśli nie wyłącznie – jest domeną działalności policji. Dopiero jednak Brisach i inni¹³ przedstawili w pełni strategię kryminalistyczną. Usystematyzowane przez nich tezy o strategicznym planowaniu i działaniu stanowiły przez wiele lat podstawę szkolenia sił kierowniczych policji w Polizei-Führungs-Akademie. Znaczenia tej strategii nie zmniejszyły nawet twierdzenia niektórych autorów, że utworzenie banku danych ułatwi pracę wszystkim jednostkom policji.

Strategia kryminalistyczna, choć różniąca się od taktyki w poszczególnych sprawach, jest ściśle związana z taktyką i techniką kryminalistyczną, a nawet umożliwia ich pełniejszy rozwój, stwarzając logistyczne i personalne warunki ramowe. Wystarczy tu wymienić jako przykład analizy DNA i prognozowanie rozwoju innych badań.

Czego można oczekiwać od strategii kryminalistycznej w praktyce i dla praktyki? Można tu wymienić m.in. koncepcje zwalczania i zapobiegania przestępczości, szkolenia

¹⁰ H.M. Zimmermann, *Kriminalstrategie* [w:] *Handbuch für Führungskräfte der Polizei*, Lübeck 1996, s. 646.

¹¹ J. Ziercke, H.P. Jansen, R. Finkel, *Aufklärung von Straftaten als strategische Aufgabe* [w:] *Kriminialistik. Handbuch für Praxis und Wissenschaft*, t. 1, red. E. Kube, H.U. Stürzer, K.J. Timm, Stuttgart 1992, s. 540.

¹² R. Ackermann i in., *Zum Stellenwert der Kriminalistik*, cz. 2, „Kriminalistik” 2000, s. 657.

¹³ C.E. Brisach i in., *Planung Kriminalitätskontrolle*, Stuttgart 2001.

Szybki rozwój nauk technicznych i przyrodniczych wpływa na powstawanie nowych metod identyfikacji osób i rzeczy, które zostały poddane naukowej analizie. Dotyczy to w szczególności specyficznego działu kryminalistyki cyfrowej. W praktyce śledczej cyberprzestrzeń coraz częściej staje się przedmiotem badań kryminalistycznych.

Poza tym, że wiele zagadnień przedstawiono w nowym ujęciu, w szerokim zakresie uwzględniono problematykę profilaktyczną i kwestie związane z cyberprzestępczością i bezpieczeństwem w cyberprzestrzeni.

W książce szczegółowo i wyczerpująco omówiono następujące zagadnienia:

- rodzaje działań przestępnych (w tym napady, rozboje, oszustwa, fałszerstwa czy przemyt);
- metody śledcze stosowane przy ich ściganiu;
- zabezpieczanie i formułowanie dowodów na potrzeby śledztwa i aktu oskarżenia;
- polskie i międzynarodowe uregulowania prawne w walce z przestępczością;
- metody profilaktyczne zapobiegające działaniom przestępnym;
- kwestie dotyczące cyberprzestępczości i kryminalistyki cyfrowej;
- problematykę psychologii kryminalistycznej.

Ponadto poszerzono bibliografię o najnowsze pozycje z literatury przedmiotu. Uzupełnieniem treści wykładu są okienka problemowe, które ilustrują aktualne problemy kryminalistyki.

Książka przeznaczona jest dla studentów, aplikantów i praktyków zajmujących się ściganiem przestępstw: policjantów, prokuratorów. Zainteresuje także sędziów wydziałów karnych i do spraw wyroczni oraz osoby zajmujące się ochroną danych i informacji.

Brunon Hołyst – profesor zwyczajny doktor habilitowany, *doctor honoris causa*; specjalista w dziedzinach kryminalistyki, kryminologii i wiktymologii; profesor Uniwersytetu Łódzkiego, Uczelni Łazarskiego, Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach oraz Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie; w kwietniu 2023 r. uhonorowany godnością *doctor honoris causa* przez Nasarawa State University w Keffi (Nigeria). Uniwersytet w Keffi powołał autora na profesora honorowego i zorganizował Instytut Studiów Europejskich (Institute of European Studies) jego imienia. Inicjator i założyciel Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego, Prezes Honorowy Polskiego Towarzystwa Higieny Psychiczej, Prezes Polskiego Towarzystwa Suicydologicznego. Członek wielu zagranicznych komitetów naukowych, m.in. Międzynarodowego Towarzystwa Kryminologicznego, Canadian International Academy of Humanities and Social Sciences, Canadian Inter-American Research Institute, International Association for Suicide Prevention. W wielu krajach jako *visiting professor* prowadził wykłady z zakresu wiktymologii, kryminologii i suicydologii. Promotor kilkunastu prac doktorskich, recenzent wielu prac doktorskich i habilitacyjnych. Autor ponad 1000 publikacji, w tym 67 książek i podręczników akademickich; jego książki ukazały się w Stanach Zjednoczonych, Niemczech, Japonii, Ukrainie, Chinach, Rosji oraz Nigerii.

9788383285788 W 14 P 0 1

ISBN 978-83-8328-578-8

9 788383 285788

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Kup e-book i czytaj
w aplikacji Smarteca

CENA 349 ZŁ (W TYM 5% VAT)